

JOURNAL OF GASTRONOMY HOSPITALITY AND TRAVEL

ISSN: 2619-9548

Journal homepage: www.joghat.org, <http://dergipark.gov.tr/joghat>

Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel (JOGHAT)

2019 – Volume: 2 Number: 1

Page: 80-86

Received: 06.07.2019

Revised: 18.07.2019

Accepted: 20.07.2019

Araştırma Makalesi (Research Article)

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ GMS AKADEMİSYENLERİNİN BOŞ ZAMAN FAALİYETLERİNDE MUTFAĞIN YERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA (A QUALITATIVE RESEARCH ON THE PLACE OF KITCHEN IN LEISURE ACTIVITIES FOR GCA ACADEMITIONS IN ANADOLU UNIVERSITY)

Gizem ÖZKAN^{1*} (orcid.org/0000-0001-6529-3949)

Ebru ZENCİR² (orcid.org/0000-0001-6668-9961)

¹Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, Master Student, Eskişehir, Turkey

²Anadolu University, Faculty of Tourism, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Eskişehir, Turkey

ÖZET

Boş zaman, Endüstri Devrimi ile insanların gündemine oturmuş ve bir ihtiyaç olarak algılanmıştır. Diğer yandan modern iş hayatının mesai tanımayan uygulamaları da yaşanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda mesai sınırı olmayan işlerden biri akademi'dir. Akademisyenlerin kısıtlı olan boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerinin belirlenmesi iş yerindeki verimliliklerini yorumlamak açısından önemli olabilir. Bu çalışma, akademi'de bulunan Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğretim elemanlarının kendi mutfakları için ayırdıkları serbest zamanı ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, bu çalışma kapsamında Anadolu Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü akademisyenleri örneği incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve derinlemesine bilgi alabilmek adına görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma için alan yazına dayanarak özellikle evde geçirilen boş zaman ve demografik unsurlara ilişkin soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış soru formu hazırlanmıştır. Katılımcılara, yarı yapılandırılmış soru formunda bulunan üç ana başlıktan oluşan toplamda on dört soru sorulmuştur. Katılımcıların izinleri alınarak görüşmeler ses kayıt cihazlı ile kayıt altına alınmıştır. 07.12.2018 - 15.01.2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmelerin deşifreleri betimsel analize tabi tutularak iki başlık altında incelenmiştir: Mutfakta geçirilen zaman ve gıda ürünleri kullanımı. Araştırma sonucuna göre GMS bölümü akademisyenlerinin çalışma alanları olmasına rağmen mutfakta yeterince zaman geçiremedikleri, geçirilen zamanın ise aile ihtiyaçları boyutunda kaldığı anlaşılmıştır. Kullanılan gıda ürünlerinde ise bilinçli bir tüketimi tercih ettikleri araştırma sonucu tespit edilen sonuçlardır.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Ev Mutfağı, Akademisyen, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü.

ABSTRACT

With the Industrial Revolution, leisure time gained importance for people and perceived as a need. On the other hand, limitless working hours of modern business life have started to be experienced. In this context, one of the jobs without working hour limits is the academy. Determining how academicians evaluate their limited leisure time may be important for interpreting their efficiency on their jobs. The aim of this study is to reveal the leisure time allocated by the academicians of the Gastronomy and Culinary Arts department for their home kitchens. In this context, the case of academicians of Anadolu University, Department of Gastronomy and Culinary Arts were examined. Qualitative research methods were used in the study and interviews were conducted to obtain in-depth information. For the research, a semi-structured questionnaire was prepared based on the literature and especially questions about leisure and demographic elements were asked. The participants were asked a total of fourteen questions consisting of three main topics in the semi-structured questionnaire. With the permission of the participants, interviews were recorded with a voice recorder between 07.12.2018 and 15.01.2019 and the transcripts were analyzed with descriptive analysis under two headings: Time spent in the kitchen and use of food products. According to the results of the research, it was understood that the academics of the GCA department could

To cite this document: Özkan, G. ve Zencir, E. (2019). Anadolu Üniversitesi GMS Akademisyenlerinin Boş Zaman Faaliyetlerinde Mutfağın Yeri Üzerine Nitel Bir Araştırma, Journal of Gastronomy Hospitality and Travel, 2(1), 80-86. DOI: 10.33083/joghat.2019.17

*Sorumlu yazar: gizemozkan1711@gmail.com

not spend enough time in the kitchen, and the time spent in the kitchen is for the family needs. On the other hand, academicians prefer conscious consumption in the food products.

Keywords: Leisure Time, House Kitchen, Adacemicians, Department of Gastronomy and Culinary Arts

1. GİRİŞ

Tarihte, endüstri devriminin gelişimi ile ortaya çıkan kapitalist sistemin bireyler üzerinde baskı kurduğu ve sömürdüğü dünya düzeninde çoğu kişi için özel hayatın sınırları kesin olarak belirlenememektedir. Çalışma hayatında karşılaşılan zorluklar ise çoğu zaman ev hayatına yansımaktadır. Bu da bireylerin iş hayatı dışında kalan boş zaman faaliyetlerini büyük ölçüde engellemektedir. Aslında boş zaman rekreasyon faaliyetleriyle geçirilmesi beklenen zamandır. Rekreasyon faaliyetleri ise iki farklı şekilde sergilenebilmektedir: aktif ve pasif faaliyetler. Aktif rekreasyon faaliyetlerine, futbol, tenis, golf, yüzme, tırmanma, at binme, kamp yapmak örnek gösterilirken; pasif rekreasyon faaliyetlerine, piknik yapmak, balık tutmak ile hayvanat bahçeleri, arboretumlar ve botanik bahçelerini ziyaret etmek gibi aktiviteler örnek gösterilebilir (Schwilgin, 1974). Ancak akademisyenlerin çalışma koşulları dikkate alındığında rekreasyon faaliyetleri bir yana, boş zamanları bile kısıtlıdır. Akademisyen dendiğinde resmi olarak mesai saatleri herhangi bir memurun çalışma saatleri ile aynı olup boş zamanı fazla veya yeterli olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan akademik çalışma için mesai saatlerinin yeterli olmaması ve “akademisyenin mesaisi olmaz” mantığı gerçekte boş zamanın normal bir memurdan çok daha farklı olabileceğini akla getirmektedir. Bu bağlamda araştırma kapsamında akademisyenlerin boş zamanlarına ilişkin tespitlerde bulunulması amaçlanmıştır. İnsan hayatında boş zamanın evde geçirilmesi eğilimi arttığı dikkate alınarak özellikle mutfakta geçirilen zaman ve yemek alışkanlıklarının boş zaman faaliyetleri içerisinde ne kadar yer tuttuğunun belirlenmesi araştırmanın temel sorusunu oluşturmaktadır. Araştırma yiyecek-icecek kültürü ile doğrudan ilişkili olan Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü akademisyenleri ile sınırlandırılmış ve Anadolu Üniversitesi örneğinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Örnek olay bağlamında incelenecek bu araştırma GMS akademisyenlerinden bir kesit sunması bakımından önemlidir.

2. LİTERATÜR

Aydınlanma çağı ve Fransız devrimi ile toplumlar, kendilerini çeşitli gelişmelere ve yenilenme hareketlerine açmışlardır. Daha önceki toplum yapısında yasak olduğu düşünülen pek çok şey yıkılmış ve bilimsel araştırmalar gün yüzüne çıkmıştır. Endüstri Devrimi'nin asıl güdüleyicisi de bu gelişmeler olmuştur. Endüstri Devrimi bir anda ortaya çıkan ve gelişen bir olay değildir. Ancak bilimsel anlamda yaşanan aydınlanmalar ve gelişmeler bu olayı devrimselleştirmiştir. Boş zamanın artması ve insanların boş zamana atfettikleri anlamlar da zaman içinde değişiklik göstermiştir.

1960'lı yıllarda insanların ücret talep etmek yerine boş zaman talep ettikleri bilinmektedir. Fakat bugünkü şartlar sayesinde çalışma saatlerinin ve iş gücünün azalması, yeterince boş zaman ortaya çıkarmaktadır. Endüstriyel uygarlığın katettiği mesafeye paralel olarak, boş zaman ve iş süreleri arasındaki sınırlar netleşerek her iki alanın içeriği belirginlik kazanmıştır. Zaman; bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit olarak bilinmektedir. Ancak Karaküçük (2014) yaptığı bir çalışmada zaman kavramını, insanoğlunun hayatı olarak ifade etmekte ve zamanı boşa geçirmenin hayatı boşa yaşamak anlamında olduğunu söylemektedir. Zaman kullanımı ülkelerin gelişmişlik seviyesini belirlemek adına büyük önem taşımaktadır. Zamanı iyi kullanan ülkelerin daha verimli, planlı, gelişmiş ve zengin oldukları söylenebilir. Gelişmiş ülkelerin insanlarında zaman; dinlenmek, iş hayatının yoğunluğundan biraz uzaklaşmak ve biraz eğlenmek için bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Fakat gelişmemiş ülkeler için bu durumun farklı olduğu düşünülmektedir. Gelişmemiş ülkeler iş yükünden kaçmak ve eğlence mekanlarında vakit geçirmek gibi sebeplerden dolayı zamana ihtiyaç duymaktadır (Uzunoğlu, 1992). İnsanoğlu için zaman önemli bir olgudur. Bireyin işinde gösterdiği başarının da zaman kavramı ile bir ilgisi bulunmaktadır. Zamanı iyi kullanmanın, insani ihtiyaçların karşılanmasındaki dengeyi korumakla ilgili olduğu bilinmektedir. Zamanı kullanma yetisi insanda olmalıdır. Kişi amaç ve önceliklerini belirleyip buna yönelik hareket etmelidir. Zaman kiralanamaz, ödünç alınamaz, depolanamaz ve çoğaltılamaz. Bu nedenle gerekli oranda ve yerde ve gerekli ölçüde kullanılmalıdır.

Boş zamanın içeriklendirilmesine ilişkin farklı kuramsal yaklaşımlardan söz edilebilir. Örneğin, bir yandan, boş zamanın çalışmanın bir ürünü, onun tamamlayıcısı ve çalışmaya bağımlı bir zaman dilimi olduğu bundan dolayı da bağımsız bir serbest zaman teorisinin düşünülmemeyeceğini ancak genel bir çalışma teorisi içinde varlığının makul görülebileceğini savunan “anakronistik çalışma” teorisine karşılık, bir boş zaman

uygarlığından söz eden, “çalışmanın sonunun geldiğini” ileri süren, üretim, emek ve işçi sınıfı gibi kavramların önceliğini yadsıyan ütopyik yaklaşımlar bulunmaktadır. Antik Yunan’da boş zamanın, iyilik, hakikat gibi değerler üzerine düşünmek olarak algılanmakta ve ruhun arındırılması ve derin düşünümSELLİK YÜKLÜ bir zaman olarak görülmektedir. Çağlar öncesinde boş zaman olarak adlandırılan olgu aristokratlar ve köleler tarafından farklı şekillerde anlaşılmış ve kullanılmıştır (Aytaç, 2002). Neulinger’in (1974’den aktaran Metin vd., 2013) tanımlarından birinde ise boş zaman iş dışında kalan zaman olarak ifade edilmiştir. Bu tanıma göre boş zaman sadece çeşitli aktivitelerin keyfi olarak gerçekleştirildiği zaman olmanın ötesinde kısmi zorunlulukları da kapsayabilir. Genel anlamda çoğunluğun anladığı boş zaman kavramıyla da örtüştüğü görülmektedir. Son yıllarda ise boş zaman yaratmak kolay görülmekte ve yaratılan boş zaman çoğunlukla popülarist aktivitelerle geçirilmektedir. Artık birçok birey aynı aktivitelerle ilgilenmektedir. Bireyler, herkes ne okuyorsa, en çok hangi filmi izliyorsa, hangi mekanda zaman geçiriyorsa bunları tüketmek derindedir. Bu durumun bireyleri ortak hareket ve heyecanlara hapsetmekte olduğu söylenebilir. Bireyler iş dışı hayatlarını da iş mantığına göre şekillendirmektedirler. Yani teknolojik rasyonalite, iş ile iş dışı alan arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaktadır. Bu süreçte, boş zaman kullanımı işe gitmek gibi zorunlu olan ve hatta yorucu bir etkinliğe dönüşmektedir. Bu açıdan bakıldığında, boş zaman kullanımı çalışma sürecinin bir devamı olarak görülecektir. Bazı bilim insanları ise evde geçirilen zamana dikkat çekmektedir. Yeni Zaman kuramcısı olan Mort, insanların çoğunun vakitlerini evlerinde geçireceklerini ve eve dönüş olacağını belirtmektedir. İnsan kimliklerinin ev içinde de oluşabileceği savunulmaktadır. Evde geçen zaman, büyük ölçüde bireyselleştirilmiş zaman dilimi olarak görülmektedir. Bu nedenle Mort’un, endüstriyel uygarlığın getirdiği otoriteden kaçmak adına eve dönüşü önerdiği bilinmektedir (McRobbie, 1999). Bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere boş zaman farklı şekillerde algılanabilmekte ve evde geçirilen zamanı da kapsamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı kapsamında değerlendirilen akademisyenlerin boş zaman faaliyetleri de literatürde incelenen konular arasında yerini almıştır.

Türkiye birçok ülke ile karşılaştırıldığında, profesör düzeyindeki kadın öğretim üyesi yüzdesinin daha fazla olduğu görülmüştür (Çetinkaya Bozkurt, 2012). Akademik kariyerde, ünvan yükseldikçe akademisyenlerin üzerinde bulunan yükün azaldığı ve kendilerine ayırdıkları özel zamanın arttığı söylenmektedir. Ancak evli ve akademik kariyere sahip bireylerin çalışma saatleri uzadığında, aile ve ev işlerine ayrılan zamanın azalması nedeni ile aile doyumu düşecektir. Birçok akademisyen bilimsel alanda gösterdiği çeşitli faaliyetleri eve taşımak zorunda kalmaktadır. Gelişen teknoloji ile iş gücünün azaldığı gözlemlenmekle birlikte akademik alanda çalışan bireyler için tam tersi düşünülmektedir. Örneğin; evli ve akademisyen olan bir kadın, ertesi gün işe gidecek eşinin giyeceklerini, akşam yemeğinde yiyecekleri yemeği hazırlamak, evin temizliğini yapmak, alışveriş listesini hazırlamak zorundadır. Bu durum kadınların omuzlarına yüklenmiş görünmeyen bir emek olarak algılanabilir. Fakat erkekler açısından durum farklı gelişmekte ve erkek egemen toplum anlayışından kaynaklı kadınlara karşı olan tutumlarında eksiklikler görülmektedir (Dikmen & Maden, 2012). Kapitalist sistem kadınları ev içinde yaptıkları işlerden dolayı, iş sahasında vasıfsız, ikinci sınıf olarak görüp bir sömürü ilişkisi kurgularken, patriyarkal sistemde bu ikililiği kadın-erkek arasında kurarak bir sömürü ilişkisi yaratmakta ve bu iki sistem birbirini desteklemektedir. Dikmen ve Maden’in (2012) çalışmasından edinilen bilgiye göre kadın akademisyenlerin evlerinde mutfak işlerine ayırdıkları zamanın akademik ünvanlara göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama rakamlar şu şekilde sıralanmaktadır: Doçentler için 0-5 saat, yardımcı doçentler için 6-10 saat, öğretim görevlileri için 0-5 saat, araştırma görevlileri için 0-5 saat ve okutmanlar için 0-5 saat. Mutfak işlerini kimin yaptığıyla ilgili yapılan çalışmalardan edinilen bilgilere göre ise: Doçentlerin eşleri ile beraber, yardımcı doçentlerin çoğunlukla kendileri, öğretim görevlilerinin bir kısmının kendi; bir kısmının eşi ile beraber, araştırma görevlilerinin aile yardımı ile bir kısmının kendi, okutmanların verdiği cevapta ise de aile yardımı ile mutfak işlerini yaptığı tespit edilmiştir. Mutfakta geçirilen süreler medeni durum ile ilişkilendirildiğinde bekar kadın akademisyenlerin evli kadın akademisyenlerden daha az mutfakta zaman geçirdikleri söylenebilir. Bazı yapılan çalışmalardan elde edilen bilgilerde, ev işlerinde erkeklerin kadınlar üzerinde patriyarkal otorite kurdukları bilgisine varılmış olup kadınların statüsü, mesleği, eğitim düzeyi ve içinde bulunduğu sınıfsal durumlar ne olursa olsun aile içinde geleneksel cinsiyet faktörünü aşamadıkları bilinmektedir. Fakat verilen bilgilere ek olarak, bazı bilim insanları kadınların çalışma hayatına katılarak profesyonel anlamda sektöre dahil olmaları ile örgütlerde ve sosyal yaşamda çift kariyerli eş kavramının ortaya çıktığını iddia etmektedir. Çift kariyerli eşlerin, gündelik ev hayatlarını sürmede zorluk çektiği bilinmektedir. Eşler arasında her iki tarafın da çalışması ev işlerinde ya da çalışma hayatında eksikliklere yol açmaktadır (Öztürk & Çarıkçı & Alparlan, 2018). Özellikle akademik hayata sahip çiftler için bu zorlukların daha fazla yaşandığı bilinmektedir. Ancak çift kariyerli akademisyen çiftler için bir takım avantajların olduğu da söylenmektedir. Eşlerin birbirlerine yardımcı olmaları nedeni ile kadın akademisyenlerin sektör içi evliliği tercih ettikleri saptanmıştır. Rapoport ve Rapoport’a (1971) göre; çift kariyerli eşlerde aile ve işe karşı bakışları açısından farklılıklar bulunmaktadır.

Çünkü çift kariyerli aile üyelerinin kariyer yapmakla beraber aile yaşamlarına da özen göstermeleri gerektiği görüşü vurgulanmaktadır (Betz & Fitzgerald, 1987, s. 215). Buna göre bazı araştırmacılar yaptıkları araştırmalarda, erkeklerin de kadınlar kadar aile odaklı olduklarını ve eşlerine bu konuda yardım ettiklerini belirtmektedir. Son yıllarda kadınların iş hayatına girmesiyle birlikte erkeklerin tercihlerinde, iş hayatından aile hayatına kaymalar yaşandığını savunan araştırmacılar mevcuttur. Erkekler evdeki küçük çaplı tamirat işleriyle ilgilenmekle beraber yemek pişirme, temizlik yapma gibi işlerinde sorumluluğunu üstlenmeye başlamaktadır. Aile bireylerinin değişen rolleri sayesinde geleneksel patriyarkal düzenin dışına çıkılmaya başlanmış ve erkeklerin mutfakta ve çocukların bakımı konusunda eşlerine yardım ettiği bilinmektedir. Aynı şekilde kadının iş hayatındaki faaliyetleri çoğalarak ev içi gelirin artmasına katkı sağlayan bir bireye dönüşümü gerçekleştirmiştir. Görüldüğü gibi akademisyenlerin evde yaptıkları faaliyetler genel olarak cinsiyet üzerinden incelenmiş, incelemelerde çocuk faktörü de göz önüne alınmıştır.

3.YÖNTEM

Yapılmış olan bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan gastronomi bölümü akademisyenlerinin evlerinde yemek yapma alışkanlıklarının incelenmiştir. Çalışmanın amacına uygun olması nedeni ile nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemleri ile ilgili literatür incelendiğinde ortak bir tanıma rastlanmamıştır. Ancak Yıldırım (1999) gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlamanın mümkün olduğunu söylemektedir. Verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin seçilmesinde, bu görüşme yönteminin daha esnek bir soru-cevap ortamı sağlaması etkili olmuştur. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak literatür incelemesi sonucu katılımcılara yönelik sorular hazırlanmıştır. Görüşme formunda bulunan sorular üç ana başlık altında toplanarak toplamda on dört sorudan oluşmaktadır.

Katılımcılar seçilirken gastronomi bölümü öğretim üyesi olarak görev yapması bir parametre olarak belirlenmiştir. Bölümde 11 akademisyenin görev yaptığı belirlenmiştir. Araştırmada görüşmeyi kabul eden on katılımcı ile yüz yüze görüşmeler yapılmış olup bu görüşmeler katılımcıların izinleri alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Yüz yüze görüşmeyi kabul eden on katılımcı ile soru formunda yer alan sorular doğrultusunda görüşmeler başarı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler toplam 2 saat 7 dakika 5 saniye sürmüş ve çalışma 07.12.2018 - 15.01.2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Toplanan bilgiler doğrultusunda verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda veriler elde edilmiştir. 10 katılımcı ile yüz yüze görüşülmüş ve katılımcıların bilgilerine Tablo 1' de yer verilmiştir.

Tablo 1: Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Akademisyenleri İle İlgili Bilgiler

	Yaş	Cinsiyet	Unvan	Haftalık Mutfığa Ayrılan Süre	Medeni Durum	Çocuk Durumu
K1	30	Kadın	Öğretim Görevlisi	13	Evli	Var
K2	31	Kadın	Araştırma Görevlisi	9	Evli	Var
K3	32	Kadın	Araştırma Görevlisi	10	Evli	Var
K4	34	Erkek	Araştırma Görevlisi	3	Evli	Var
K5	39	Kadın	Doktor Öğretim Üyesi	12	Evli	Yok
K6	45	Kadın	Doktor Öğretim Üyesi	13	Bekar	Var
K7	38	Erkek	Doçent	12	Bekar	Var
K8	30	Kadın	Araştırma Görevlisi	14	Evli	Var
K9	42	Erkek	Doçent	4	Bekar	Var

K10	41	Kadın	Doktor Öğretim Üyesi	15	Evli	Var
-----	----	-------	----------------------	----	------	-----

Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların 30 ile 45 yaş aralığında; 7'sinin kadın, 3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 3'ünün araştırma görevlisi, 1'inin öğretim görevlisi, 4'ünün doktor öğretim üyesi ve 2'sinin doçent öğretim üyesi olduğu görülmektedir. Katılımcılar Eskişehir ilinde ikamet etmektedir. Katılımcıların 9'u çocuk sahibi iken; 1 katılımcı çocuk sahibi değildir. Katılımcıların evlerinde bir hafta içerisinde ortalama 10 saat mutfakta zaman geçirdikleri tespit edilmiştir. Son olarak 7 katılımcının evli, 3 katılımcının bekar olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Yapılan araştırma ve betimsel analiz sonucunda iki ayrı tema olduğu saptanmıştır. Bu temalar mutfakta tüketilen gıda ürünleri ve mutfakta geçirilen zaman olarak adlandırılmıştır.

4.1. Mutfakta Geçirilen Zaman

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öncelikle akademisyenlerin günlük geçirdikleri zamana ilişkin veriler tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların birçoğunun, özel hayatlarında dahi evlerine iş götürmek zorunda kaldığı anlaşılmıştır. Bu durum bireylerin kendilerine ve evlerine ayırdıkları zamanı büyük ölçüde etkilemektedir. Akademik hayatın getirdiği zorunluluklardan dolayı ofis dışına çıkılsa dahi özel yaşam alanında kalan işler yapılmaya devam edilmekte, dolayısı ile kişi özel hayat kavramını yitirmektedir. Katılımcılardan bazılarının iş yoğunluğu sebebiyle ev işlerine zaman ayıramadıkları için dışarıdan yardım aldıklarını (temizlik gibi) belirtmiştir (K5, K6, K7, K9, K10, K3, K2). Fakat bazı durum ve bireylerde değişebilen özellikler de bulunmaktadır. Bazı akademisyenler kendi ev temizliğini kendileri yaptıklarını ve bu iş için bazen haftada iki veya üç saat zaman ayırdıklarını belirtmektedir (K6, K8). Akademik hayatın zorluklarını bireylerin akademik unvanları da etkilemektedir. Araştırma görevlisi olarak akademik alanda devam eden ve aynı zamanda doktora yapan akademisyenlerin mesai saatleri içinde işlerini yetiştirmelerinin mümkün olmadığı bazen de hafta sonları dahi fakülte ile ilgili işlerle ilgilendikleri ancak bazı zamanlarda eve hiç iş gitmediğini söylemiştir (K2). Bir diğer karşılaşılan sorun ise iş hayatının getirileri sebebiyle boş zaman faaliyetlerinin gerçekleştirilememesidir (K4). Akademik kadronun getirdiği zorunluluklar sebebiyle yapılan her iş birbirine geçirilmek zorunda kalmaktadır. Genelde ev işlerine uzun süreler ayrılamaması sebebiyle başka bir iş ile uğraşılırken diğer yandan başka bir işe vakit ayrıldığı belirtilmektedir (K5, K3). Katılımcıların iş hayatı dışında ev işlerine ve mutfaka ayırdıkları zamanı etkileyen bir diğer unsur çocuk sahibi olmalarıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilerden yararlanılarak katılımcıların birçoğunun çocuk sahibi olduğu ve çocukları dışında ilgilendikleri kimsenin olmadığı tespit edilmiştir. Bu sebepten dolayı çocuğu olan akademisyenler ile çocuğu olmayan akademisyenler arasında yemek yeme alışkanlıkları ile ilgili farklılıklar bulunmuştur. Çocuğu olan akademisyenler yeme içme konusunda daha hassas davrandıklarını ve özen gösterdiklerini, mutfakta ürettikleri gıdaları hazırlarken çocuklarını göz önünde bulundurarak hareket ettikleri belirtmişlerdir. Mutfaka girme alışkanlığı sabah kahvaltısı ve akşam yemeği olarak veya sadece akşam yemeği olarak değişmektedir. Çocuğu olan akademisyenlerin sabah kahvaltısı için mutlaka zaman ayırdıkları anlaşılmıştır (K6, K8). Genel olarak çocuğu olan kadın akademisyenler çocuğun bakımının daha çok anneye ait olduğunu fakat bazen eşlerinin de yardımcı olduğunu belirtmiştir (K2). Bu da kendilerine, işlerine ve ev işlerine ayırdıkları zamanı büyük ölçüde etkilemektedir. Çocuk sahibi olmak katılımcıları mutfakta vakit geçirip çeşitli gıdalar üretmeye itmektedir (K6, K7, K8). Çocuğu olan bazı akademisyenler çeşitli hamur işlerini çocuğu ile birlikte hafta sonu etkinliği olarak yapmaktadırlar. Çocuk sahibi olmayan katılımcılar ise eşleri ile birlikte veya kendi başlarına yemek yapmayı bir hobi ya da hafta sonu aktivitesi olarak görmektedir (K5, K9). Aktivite ve boş zaman faaliyeti olmasının dışında mutfaka ayrılan zaman fiziksel ihtiyaçlarının zorunluluğundan kaynaklı olarak da bireyleri mutfakta kalmaya itmektedir. Hafta içi, çalışma hayatının zorluklarından kaynaklı mutfakta çok fazla zaman geçiremeyen katılımcılar, yiyecekleri yemekleri hafta sonundan hazırlamak durumunda kalmaktadır (K2, K8). K5 konuyu: 'Dersler olduğu için bugünün yemeği dünden yapıldı' şeklinde açıklamaktadır.

4.2. Gıda Ürünleri Kullanımı

Katılımcıların bazıları yoğun bir iş temposuna sahip olmaları sebebiyle mutfakta geçirdikleri zaman çoğunlukla kısıtlıdır. Bu kısıtlı süre zarfı içinde fiziksel ihtiyaçlarını karşılayacak derecede günlük rutin yeme içme aktivitelerini yerine getirmektedir. Bazen bireyler evlerine yorgun ve geç gelmeleri sebebiyle mutfaka girip yemek dahi yapamadıklarını belirtmektedir. Bireylerden elde edilen cevaplar doğrultusunda bazı katılımcılar boş zaman bulamadıkları için uğraştırıcı yemeklerden uzak durmaktadır. Hızlı pişen ve hazırlanan daha kolay tencere yemekleri olarak tabir edilen yemekleri yapmaktadır. İş yoğunluğu olduğu zamanlarda

genelde pratik ve yapımı kolay yemekler, önceden hazırlanıp buzluğa koyulmuş olan gıdalar tüketilmektedir (K5, K6, K8, K10). Yapılan yemeklerin pişme süresini azaltmak adına kullanılan araç-gereçler değişiklik göstermekte ve hızlı pişirme teknikleri kullanılmaktadır (K2). Katılımcıların değişim gösteren pratik yemekler veya uğraştıran yemekler yapma eğilimi değişiklik göstermektedir. Bazı katılımcılar zor dahi olsa hafta içi ve hafta sonu farketmeksizin yapılan yemeğe zaman ayırmakta ve düzenli olarak her gün yemek yapmaktadır. Bazı katılımcılar ise hafta içi yapılan ya da hafta sonundan hazırlanan birkaç kap yemeği bir iki gün tüketmekle beraber daha özel ve uğraş isteyen, zaman ayrılması gereken yemekleri hafta sonu planlarına dahil etmektedirler. İşlenmiş gıda tüketimi genel olarak yok denecek seviyededir. Katılımcılar konserve gıdaların tüketimini reddetmekte ve tüketilen her gıda ürününü kendileri üretmektedir. Evde yapılabilecek olan gıdalar -örneğin yoğurt, tereyağı, ekme- evde yapılmaya çalışılmaktadır (K5, K8, K10, K3). Zeytin, çiğden alınıp çeşitli tekniklerle evde kurulmaktadır. Ancak bazı istisnai durumlar da vardır. Bazı akademisyenlerin buzluklarında işlenmiş gıda ve dondurulmuş ürün bulundurduğu bilinmektedir (K3). Katılımcılar yapılan yemeklerin tek tip ve sağlıksız olmamasına özen göstermektedirler. Mümkün olduğunca organik gıdalar almaya ve tüketmeye çalışmaktadırlar. Katılımcıların dışarıdan yemek yemeyi çok fazla tercih etmedikleri ve genel olarak evlerinde yapılan ev yemeklerini tükettikleri anlaşılmıştır. Evli olan akademisyenlerin eşlerinden mutfak konusunda yardım aldığı belirtilmektedir. Ev içinde iş paylaşımı yapılırken, sebze ya da yapımı zaman alan yemeklerle daha çok kadınlar uğraşmaktadır. Kahvaltı hazırlarken ufak tefek işlerle ve et yemekleri söz konusu olduğunda erkeklerin bu yemeklerin yapımını daha çok üstlendiği kanısına varılmıştır (K7). K7 özel hayatındaki farklılık sebebiyle çocuğu geldiği zamanlarda daha çok ev yemekleri yaptığını belirtmektedir. Katılımcılar genel olarak balık, köfte, kırmızı et, tahıl ve sebze ağırlıklı beslenmektedir. Yazdan kışa geçiş döneminde katılımcıların ön hazırlığını yaptıkları gıdaları dondurucuda muhafaza ederek kullandığı ve çeşitli konserve gıdaları hazırladıklarını ifade etmektedirler (K5, K6, K7, K8).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde görev yapan akademisyenlerin evlerinde yemek yapma alışkanlıkları nitel araştırma yöntemi ile araştırılmıştır. 10 akademisyen ile yapılan görüşmeler sonucunda, katılımcıların evli-bekar olmaları, akademik unvanları, çocuk sahibi olmaları ve cinsiyet kavramı büyük ölçüde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Evli akademisyenler bekarken mutfığa ayırdıkları zamanın çok daha az sürelerde olduğunu fakat evlendikten sonra yeme içme düzenine önem verdikleri ve düzenli olarak her akşam evlerinde yemek yediklerini belirtmişleridir. Bekar akademisyenlerin her akşam evde düzenli yemek yeme alışkanlığının olmadığı ve bu düzene çok önem vermedikleri anlaşılmıştır. Evli ve kadın akademisyenlerin iş yükünün ev içinde daha fazla olduğu evli ve çocuklu kadın akademisyenlerin çocuk yükünün de daha çok kendilerinde olduğu tespit edilmiş fakat bazı durumlarda evli ve kadın akademisyenlerin eşlerinin de katılımcılara yardımcı olduğu anlaşılmıştır. Evli ve erkek akademisyenlerin evlerindeki iş yükünün yine daha çok eşlerinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bekar ve çocuklu akademisyenler, tek başlarına oldukları zaman dışarıdan yemek yeme ya da yapılan yemeğe çok özen göstermemekte, çocukları ile beraber zaman geçirdikleri zaman ise yemeklerin ev yemeği ve sağlıklı olmasına özen göstermektedir. Akademik hayatın getirisi olarak karşılaşılan iş yoğunluğu kaynaklı, katılımcıların ev içi hayatlarına istisnai durumlar dışında yeterli zamanı ayıramadıkları saptanmıştır. Bu sonuçlara göre Dikmen ve Maden'in (2012) yaptıkları araştırma sonucu elde ettikleri bulgular ile bu araştırma sonucu elde edilen bulgular arasında benzerlik olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin unvanları gereği üzerlerine yüklenen iş miktarı değişmekte ve bu durum bir diğer sorunu ortaya koymaktadır. Gastronomi alanında hizmet veren akademisyenlerin sağlıklı beslenme konusundaki hassasiyeti dikkat çeken sonuçlardandır. Hazır ürün tüketmeme ve dışarıda yemek yerine evde yemeyi tercih etme eğilimi gösteren akademisyenlerin iş yoğunluğu ne kadar fazla olursa olsun beslenmelerine dikkat ettikleri ve bu konuda bilinçli oldukları anlaşılmaktadır. İleriki çalışmalarda bu sonuçların farklı bölümlerde görev yapan akademisyenlerin davranışlarıyla kıyaslaması yapılabilir. Farklı üniversitelerden çeşitli unvanlara sahip akademisyenler ile, ev hayatına ve ev mutfaklarına ayırdıkları zamanı inceleyen çeşitli çalışmalar yapıp araştırma kapsamı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Aytaç, Ö. (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt, 12*, 231-260.
- Aytaç, Ö. (2004). Kapitalizm Ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi C, 28*, 115-138.

- Çelik, M., & Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 13(1).
- Bozkurt, Ö. Ç. (2012). Kadın Akademisyenlerde İş–Aile Çatışması Ve Yaşam Tatmini İlişkilerinin İncelenmesi. *Uluslararası Kadın Konferansı: Kadın Olmak, Farkındalık ve Özgürleşme*, 85-98.
- Dikmen, N., & Maden, D. (2012). Kadın Akademisyenlerin Görünmeyen Emeği Üzerine Bir Araştırma: Ordu Üniversitesi Örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 235-250.
- Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon: boş zamanları değerlendirme*.
- Alparslan, A., Öztürk, M., & Çarıkcı, İ. H. (2018). Çift Kariyerli Akademisyenlerin İş Yeri ve Evdeki İyi Oluşları Üzerine Bir Saha Araştırması. *İş ve İnsan Dergisi*, 5(2), 145-155.
- Mansuroğlu, S. (2002). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ve dış mekan rekreasyon eğilimlerinin belirlenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 53-62.
- McRobbie, A. & McRobbie A. (2003). *Postmodernizm and Popular Culture*. Routledge.
- Metin, T.C., M. Kesici., & D. Kodaş (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları, *Journal of Yaşar University*, 30(8): 5021-50448.
- Uzun, G., & Altunkasa, M. F. (1991). Rekreasyonel planlamada arz ve talep. *Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yardımcı Ders Kitabı Genel Yayın*, (6).
- Ülker, M., & Kılıçhan, R. (2017). Gastronomi ve mutfak sanatları alanındaki akademisyenlerin örgütsel bağlılıklarının iş tatminleri üzerindeki etkisi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 13-30.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).